

۱۱ ماه مذاکره زیر سایه حاشیه‌سازی غرب

ایران و ۶ قدرت بزرگ دنیا امیدوارند تا آذرماه امسال مذاکرات هسته‌ای به توافقنامه جامع منتهی شود.

ایران و ۶ قدرت بزرگ دنیا امیدوارند تا آذرماه امسال مذاکرات هسته‌ای به توافقنامه جامع منتهی شود.

اما مذاکرات هسته‌ای ایران و کشورهای عضو ۱+۵ که از دولت نهم آغاز شده و تا امروز ادامه دارد، حواشی زیادی را به خود دیده که شاید بعضاً مسیر مذاکره را تغییر داده است. هر چند در دوره‌های مختلف سیاست ایران در قبال مذاکرات هسته‌ای متفاوت بود و در برخی دوره‌ها ایران تلاش داشت موضوعات مختلف همچون مسائل منطقه‌ای مانند حل بحران سوریه و بحرین را وارد دستور کار مذاکرات کند اما در دوره اخیر و پس از سپردن سکان مذاکرات به وزارت امور خارجه، ایران تلاش کرده از تأثیر هر موضوع حاشیه‌ای بر مذاکرات ممانعت به عمل آورد. اما حالا این طرف غربی است که طرفدار گفت‌وگو درباره اوکراین، عراق، سوریه و بحث‌های حقوق بشری در میانه مذاکرات است. ناظران سیاسی معتقدند تحت این تلاش بود که تیم مذاکره‌کننده هسته‌ای کشورمان توانست بعد از حدود ۳ ماه با طرف مقابل به توافق ژنو برسد.

اما در حاشیه مذاکرات هسته‌ای در دولت یازدهم که از مهرماه سال گذشته آغاز شد، موضوعات مختلفی مطرح شد که ممکن بود مسیر مذاکرات را تغییر دهد. آخرین موضوعی که در حاشیه مذاکرات هسته‌ای مطرح و حتی ممکن است در آینده موجب انحراف مذاکرات شود، بحث قرارداد نفتی تهران-مسکو است که هرچند هنوز صحت و سقم این قرارداد تأیید نشده، اما آمریکایی‌ها آن را تهدیدی برای ادامه مذاکرات هسته‌ای ایران و کشورهای عضو ۱+۵ عنوان کرده‌اند. در ادامه مهم‌ترین حواشی مذاکرات هسته‌ای در دولت حسن روحانی را بررسی می‌کنیم.

انفجارهای لبنان و مذاکرات هسته‌ای

۳۰ بهمن‌ماه سال ۹۲ دفتر نمایندگی فرهنگی کشورمان در بیروت هدف عملیات تروریستی قرار گرفت که دست‌کم ۶ نفر شهید شدند. با توجه به همزمانی این عملیات تروریستی با مذاکرات هسته‌ای که از روز قبل بین ایران و کشورهای عضو گروه ۱+۵ در وین در حال برگزاری بود، پیش‌بینی می‌شد بر مذاکرات تأثیر بگذارد؛ چرا که مسئولیت این انفجار تروریستی از سوی گروهک «عبدالله العزام» وابسته به القاعده پذیرفته شده بود و تروریست‌ها عنوان داشتند که این انفجار در تلاقی حمایت ایران از بشار اسد و حضور ایران در سوریه است. این در حالی بود که ۴ عضو حاضر در گروه ۱+۵ منتقد سیاست‌های بشار اسد و حامی مخالفان حکومت سوریه بودند. از سوی دیگر چندماه از توافقنامه موقت ژنو گذشته بود و طرفین بحث بر سر موضوعات اساسی را در دستور کار خود داشتند.

دیدار جنجالی اشتون در تهران

اسفندماه سال گذشته کاترین اشتون مسئول سیاست خارجی اتحادیه اروپا در پاسخ به دعوت محمدجواد ظریف وزیر امور خارجه کشورمان به منظور دیدار و گفت‌وگو با مقامات کشورمان به تهران آمد. او در سفر به تهران ضمن دیدارهای فشرده دیپلماتیک، با برخی محکومان فتنه ۸۸ دیدار کرد که به گفته وزارت امور خارجه کشورمان، بدون هماهنگی صورت گرفت. این حاشیه که قبل از مذاکرات هسته‌ای شکل گرفت، دامنگیر دور بعدی مذاکرات شد چرا که گفته شد شام کاری ظریف و اشتون در جریان مذاکرات هسته‌ای که ۲۶ تا ۲۹ اسفندماه ۹۲ در وین برگزار شد، به‌خاطر اعتراض هیأت ایرانی به دیدار مسئول سیاست خارجی اتحادیه اروپا با محکومان فتنه ۸۸ لغو شد.

جدال میان اعضای ۱+۵

مذاکرات هسته‌ای که آخرین روزهای اسفند سال گذشته برگزار شد، حاشیه دیگری نیز داشت که مربوط به بحران اوکراین و رویارویی روسیه و غرب بود. بحران اوکراین از ۲ جهت می‌توانست بر مذاکرات هسته‌ای میان کشورمان و کشورهای عضو ۱+۵ تأثیر بگذارد؛ نخست، شکاف بین اعضای گروه ۱+۵ یعنی آمریکا، انگلیس، فرانسه، چین، روسیه و آلمان بود که می‌توانست مواضع روسیه را به ایران نزدیک و از کشورهای غربی دور کند.

از سوی دیگر کمرنگ‌شدن اتحاد کشورهای عضو ۱+۵ باعث می‌شد که مذاکرات هسته‌ای از توافق نهایی دور شود. برخی

تحلیلگران معتقد بودند در صورتی که بحران بین آمریکا و روسیه عمیق‌تر شود، مسکو می‌تواند بار دیگر از کارت ایران استفاده کند و این یعنی عدم حصول نتیجه نهایی درباره مذاکرات هسته‌ای ایران، هر چند نمی‌توان تأثیر بحران اوکراین و جدایی کریمه بر مواضع کشورهای عضو 5+1 در مواضع هسته‌ای را نادیده گرفت، اما طرفین در جریان مذاکرات هسته‌ای با ایران کمتر این موضوع را که منجر به تحریم یکطرفه روسیه از سوی آمریکا و اتحادیه اروپا شده مدنظر قرار می‌دهند. جالب آنکه محمدجواد ظریف پیش از آغاز مذاکرات هسته‌ای در وین در واکنش به تأثیر تنش میان روسیه و آمریکا گفته بود که مذاکرات دشوارتر خواهد بود و انتظار توافق در این دور وجود ندارد.

مقابله مشترک با داعش

مذاکرات هسته‌ای در خرداد امسال هم حاشیه بزرگی به همراه داشت و آن حمله تروریست‌های داعش به مناطقی از عراق بود. درحالی‌که آمریکا بسیار متمایل بود در حاشیه مذاکرات هسته‌ای راجع به وضعیت عراق و احتمال همکاری 2 کشور برای مقابله با تروریست‌ها با ایران رایزنی کند اما ایران این موضوع را به کلی رد کرد. با این همه در روز نخست مذاکرات و در جریان مذاکرات 3 جانبه ایران، آمریکا و اتحادیه اروپا که 26 خرداد برگزار شد، خبر رسید طرفین سر موضوع داعش مذاکره کردند. این خبر بعداً از سوی ایران تکذیب شد. ظریف هم گفت در آغاز مذاکره فقط به وضعیت عراق اشاره مختصری شد.